

Tro, troværdig - tro værst?

Af amtsborgmester Erling Tiedemann, i tidsskriftet *Ånd og Liv*, 1988

Om politik og troværdighed

Det politiske troværdighedsproblem er så gammelt som politikken selv. Både *Aristoteles* og *Cicero* - og med dem mange andre, som gennem tiderne, under overskriften *retorik*, har beskæftiget sig med kunsten at overbevise andre for at opnå deres tilslutning og handlen eller en bestemt udvikling i samfundet, har klart været opmærksomme på spørgsmålet om troværdighed. En politisk tale, sagde de, skal ikke bare indeholde *logos* (forstandsmæssig argumentation) og *pathos* (appel til menneskets følelser); den skal også rumme *ethos*, d.v.s. den skal bære vidnesbyrd om *talerens troværdighed* og henvende sig til tilhørernes samvittighed og vilje i ordets bedste forstand.

I dag vil nok de færreste finde, at samtidens politiske kommunikation lever op til disse mål: den forstandsmæssige argumentation indskrænker sig til udokumenterede påstande, født af egeninteressen, og appellen til menneskets følelser koncentrerer sig om de allermest umiddelbare instinkter i os; at der ikke bliver meget tilbage, der kan bringe vidnesbyrd om talerens troværdighed, undrer ingen, - ingen venter, at den er til stede.

Politik og troværdighed opfattes som nat og dag; det er med troværdigheden som med pengene: det er noget, man taler om; ikke noget, man har.

Hvem har skylden?

Politikere i alle partier og på alle niveauer har naturligvis en stor del af ansvaret for det, og de er normalt heller ikke i tvivl om, at det er politikerne selv, der har skylden - i hvert fald de andre ...

Det er da heller ikke muligt at se bort fra, at politikerne bidrager til skabelsen af en troværdighedskløft, ikke bare ved det, de siger, men også ved det, de gør - eller måske især: det, de ikke gør.

Troværdigheden i det politiske liv vokser ikke, når politikere klart går ind for mål, som de lige så klart savner midler til at realisere - og måske endda ikke ville realisere, hvis de mod forventning skulle komme i besiddelse af midlerne.

Og troværdigheden lider skade, hvis den hele sandhed aldrig kan konkurrere med den halve. Bevares, politikerne lyver sjældent i dette ords strengere forstand, men der er jo andre måder at undgå sandheden på ...

Vi kender dem, ikke sandt?

Gør vi? Og i så fald: hvorfra kender vi dem?

Mediernes spejl

Fra mediernes spejl, naturligvis, - hvor møder vi dem ellers? De færreste går til møder med politikere, og kender de rent personligt en politiker, ved de i reglen kun, hvordan han er i familie- eller vennekredsen; hvordan han, når det kommer til stykket, fungerer politisk, aner de faktisk kun fra mediernes. I vore dage er det derfor umuligt at løsrive spørgsmålet om troværdighed og politik fra problemet med mediernes troværdighed, - eller sagt med andre ord: medier kan fremstille den allermest utroværdige politik som selveste sandhedens åbenbaring; det kalder man propaganda. Og medier kan fremstille en i bund og grund ærlig og troværdig politik som den rene galimatias; hvad man kalder det, ved jeg ikke, men det er ret udbredt ...

I så henseende har politikere og medier måske ikke så meget at lade hinanden høre; både de, som arbejder politisk, og de, som formidler politikken til folket, er tilbøjelige til at appellere til netop det i menneskene, som giver tilslutning, hvad enten denne tilslutning markerer sig som stemmer, oplag eller seertal. Der er som bekendt salg i det, som folk køber.

Det ville dog være forkert bare at skyde skylden for samfundets politiske troværdighedsproblem på journalisterne, thi også de har naturligvis deres problemer.

En del af disse problemer hidrører fra den stadigt optrappede konkurrence om folks aldrig mættede trang til netop den form for underholdning, der består i opskræmmende eller forargende meddelelser.

Nyheds- og aktualitetsbegrebet får dermed i praksis en udformning, der hverken tillader journalisten at bruge tilstrækkelig tid til seriøs forberedelse, før han skal stille si-

ne spørgsmål, eller giver politikerne mulighed for at bruge tilstrækkelig tid til at tænke over, hvad de skal sige.

Resultat: på en række irrelevante og upræcise spørgsmål gives der en serie uigennemtænkte og tvetydige svar, - og troværdighedens skæbne er dermed på forhånd givet; det *skal* gå galt.

Folk og politikere

På spørgsmålet: har folk grund til at fæste lid til politikerne, vil standardsvaret derfor være nej.

Har politikerne da grund til at fæste lid til folket? Spørgsmålet stilles normalt ikke, - men svaret er nej! Og dermed er vi fremme ved en anden, vigtig side af spørgsmålet om troværdighed og politik.

Politik er ikke identisk med politikerne, ja, disse har i mange henseender slet ikke hovedrollen i det politiske spil, men er ofte henvist til gennem deres beslutninger at halse efter en politisk udvikling, som *har* fundet sted, og som meget mere er blevet bestemt af, hvad der er sket på arbejdspladserne, i organisationerne, i forsamlingshusene, i hjemmene - og i dig?

Er folket politisk troværdigt? :

Kan politikerne regne med, at folk ikke forlanger andet og mere af samfundet, end de er villige til at betale for? Er de villige til at yde, er de villige til at tåle?

Alle kender svaret, selv om det af og til indvendes, at folket jo slet ikke har sagt noget. Flertallet er som bekendt tavst. Vel er det ej: det tavse flertal *råber* gennem sin adfærd; det tavse flertal taler ikke i ord, det taler i handling, i private dispositioner, i livsstil og så videre.

Men det tavse flertal taler også gennem de repræsentanter, som det accepterer og bruger som sine talsmænd, når egeninteressen, faggruppeinteressen eller en anden særinteresse skal varetages. »Usselt, usselt, råber kræmmeren, men skryder af handelen på hjemvejen«, hedder det i Ordsprogenes bog (20,14); usselt, usselt, råber delegeretmødet, selv om alle ved, at det aldrig har været så godt ...

Og vi selv - du og jeg? Har vi ikke erstattet den gamle, katolske opskrift: *Se, vurdere og handle*, med at *se* TV-avisen, *nedvurdere* andre - og *handle*, som vi altid har gjort (d.v.s. slet ikke)? Og er vores øre ikke altid beredt til at tro det værste?

Tro og troværdighed

Hvad så? Er det alt, hvad der er at sige om troværdighed og politik, nemlig at vi alle har en aktie i politikken, men ingen af os i troværdigheden?

Ja, og dog nej.

Ja, fordi: sådan *er* det utvivlsomt, og det er ikke ved at stikke hovedet i busken, strudsen finder vejen frem. For katolsk tro og tankegang har den usminkede realisme med hensyn til mennesket altid været central: troen er ikke romantisk, men realistisk i sit syn på det menneske, som har frelse behov. Det er, som Søren Kierkegaard siger: Man kan bedrages på mange måder; man bedrages ikke bare ved at tro det usande, men også ved *ikke at tro det, som er sandt* - og, spørger han: hvilket bedrag er vel det farligste?

Alligevel er den realistiske erkendelse af sandheden om os selv ikke det eneste, der er at sige; vi er jo ikke bare mekaniske robotter, trukket op en gang for alle, men mennesker, der har mulighed for at lægge vores sjæl og vores vilje i at *ville* gå en anden vej. Lad være, at vi såmænd nok også i fremtiden vil finde anledning til at gå til skrifte for at sige, at vores troværdighed, herunder vores politiske troværdighed, stadig ikke er, som den skal være; det er slet ikke det vigtigste i den forbindelse; det vigtige er viljen til omvendelse og til overgivelse til den kraft, der er større end partiernes, mediernes, organisationernes - og vores egen.

Kærlighedens magt, nemlig.

Den kærlighed, som er troværdig, fordi den - uden at være naiv - *tror a/t, håber alt* og ikke giver op.

Kærligheden har ikke et tro-værst-øre; den har et tro-bedst-øre, og dermed har den en udstråling, som kalder troværdigheden frem i andre - og i en selv. Hvorved vi ikke bare kan blive mere troværdige, i politik og på anden måde, men også i højere grad *leve den tro værdige*, som vi er kaldet til.